

Кармен, както и Е. Петрашева са жени с достойнство. И двете не искат да въвведат в заблуждение (поне не съзнателно!) влюбените в тях. Още в самото начало Кармен се мъчи да предпази дон Хосе от фаталната стъпка, за да не се ожени той за вдовица „с дървени крака“, т.е. за да не го обесят. Да си спомним поведението на Елена към поручик Бенц, която се представя пред него в мрачни краски – тя обича словесно да се саморазголява, да естетизира едва ли не пороците си и да ги „повдига на степен“, за да го отрезви. И в двата случая този подход не дава резултат. На Кармен не ѝ остава нищо друго освен да се примири. Затова, когато увещава дон Хосе да стане контрабандист, тя му подхвърля със своя черен хумор, сякаш между другото: „*Нали ти обещах, че ще те доведе до белило*“²¹.

Романтикът Мериме естетизира убийството от ревност; дон Хосе убива Кармен, защото я обича твърде много, за да може да я дели с друг. Естетизацията на убийството лансира английският писател-романтик от шотландски произход – Томас де Куинси, в есето си, озаглавено „Върху убийството. Възприемано като изящно изкуство“. Неговият патос е насочен срещу Кантовия нравствен императив и срещу литературата, която твърде дълго е слугувала на морала и на добродетелта. Според Де Куинси седемнадесети, осемнадесети и деветнадесети век са Августовска епоха за изкуството да убиваш²².

Е. Петрашева има косвено участие в убийството на Бенц – тя го предава на съглашенските власти. Прекаленото ѝ честолюбие не може да понесе плесницата, която Бенц ѝ удря, след като я изнаежда с новия ѝ поклонник, а може би и любовник-французин. В романа „Поручик Бенц“ всички (или почти всички) мъже, които са влюбени в Елена, загиват при странни обстоятелства, но не без нейното „участие“ на *фатална* жена. Тези смърти твърде много приличат на *само*-убийство. Докато дон Хосе убива, защото обича, така както Алеко убива Земфира и Отело – Дездемона. И той отстранява своите съперници със собствената си ръка – т.е. в „Кармен“ се играе с открити карти. Самата тя заявява, че е престанала да го обича и че не желае да живее повече с него, че предпочита смъртта пред възможността да загуби независимостта си и да живее с нелюбим мъж.

Е. Петрашева е представителка на елита на българското общество – духовна и преди всичко съсловна аристократка, едно левантинско момиче (Димов често повтаря това определение, защото то е ключово и обяснява много от характера и поведението на Елена). За писателя понятието левантинско е твърде изразително и съдържа в себе си целия букет от цветове и аромати, които правят жените от Левант така екзотични и така пленителни! В известен смисъл Кармен и Елена са пълна противоположност – Кармен е кръгла социална нула, циганка, която се занимава с обири и контрабанда и е не само извън закона, но и извън всякакви морални норми. Тя лъже на всяка крачка – с нужда и без нужда. Дон Хосе: „*Не знам дали това момиче поне веднъж в живота си е казало една вярна дума*“ (с. 170). Но въздействието ѝ върху мъжете (както впрочем и въздействието на Елена!) е влудяващо. Да, наистина на пръв поглед Кармен и Елена са пълна противоположност. Но тези различия са, така да се каже, в макрорамката. А като типаж – характерологични особености в поведението: полярни настроения, непоследователност – своенравие и своеволие, са много близки. И с тази екзотичност – не само в поведението, но и във външността (Кармен и Елена